

Heemkring Opwijk-Mazenzele

Oud liturgisch textiel in de Sint-Paulusparochie

Bij de rondleidingen in de Sint-Pauluskerk van Opwijk ter gelegenheid van de Sint-Pauluspaardenprocessie op zondag 2 juli 2006 is in de sacristie een kleine tentoonstelling opgesteld met enkele mooie stukken oud liturgisch textiel (paramenten) uit de 18de-20ste eeuw. Een aantal van deze voorwerpen werden tot 1968 (tot na het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie) in de liturgie in de Sint-Pauluskerk gebruikt.

Ter verduidelijking volgt er eerst een korte lijst met de verklaring van de belangrijkste typische termen van de tentoongestelde voorwerpen en hun gebruik in de liturgie en van de liturgische kleuren.

Woordenlijst van tentoongestelde voorwerpen

Albe

Wit linnen koorhemd dat tot aan de voeten raakt, bij de eucharistieviering (H. Mis) door de priester onder zijn andere gewaden gedragen. Albe betekent wit en de oorsprong is de witte kleding die dopelingen vroeger droegen als teken van hun nieuw verworven zuiverheid.

Amict

Rechthoekige wit linnen schouderdoek met twee lange dunne linten, dat door de priester onder de albe wordt gedragen.

Bursa

Twee met linnen –in liturgische kleuren- overtrokken vierkante stukken karton, waartussen het corporale wordt bewaard, en dat op de miskelk wordt gelegd bij de eucharistieviering.

Kazuivel

Mouwloos bovenkleed –in liturgische kleuren- van de priester, bij de eucharistieviering gedragen boven de albe. Hier het zogenaamd Romeins model in vorm van een schapulier.

Kelkvelum

Vierkante doek –in liturgische kleuren- die tot de offerande in de eucharistieviering

wordt gebruikt om de miskelk met pateen, palla en bursa af te dekken.

Koorkap

Wijde, tot de voeten afhanginge en van voren open mantel, die de priester draagt bij bepaalde plechtigheden en tijdens het lof en de processie.

Lof- of benedictievelum (= humerale)

Lange rechthoekige schouderdoek –in liturgische kleuren-, die door de priester wordt gedragen als hij de monstrans met de hostie vasthoudt.

Manipel

Zijden strook textiel –in liturgische kleuren- door de priester bij de eucharistieviering aan de linkerarm gedragen.

Stola of stool

Lange smalle strook stof –in liturgische kleuren-, boven de albe gedragen om de hals (door de priester) of schuins over de linkerschouder (door de diaken) bij de eucharistieviering.

Liturgische kleuren

Roze

Zondag van 'Gaudete' (Advent) en 'Laetare' (Vasten)

Paars

Advent en Vasten (Veertigdagentijd voor Pasen), Allerzielen.

Zwart

Begravenissen.

Rood

Pinksteren tot zondag van de H. Drie-eenheid.

Wit

Witte Donderdag, Pasen tot Pinksteren, Kerstmis tot Driekoningen, feesten van Maria, heiligenfeesten (niet martelaren).

Goud

Hoogfeesten (i.p.v. wit).

Groen

Andere zondagen doorheen het kerkelijk jaar (na Driekoningen en na de H. Drie-eenheid).

Opsomming en beschrijving van divers aanwezig liturgisch textiel

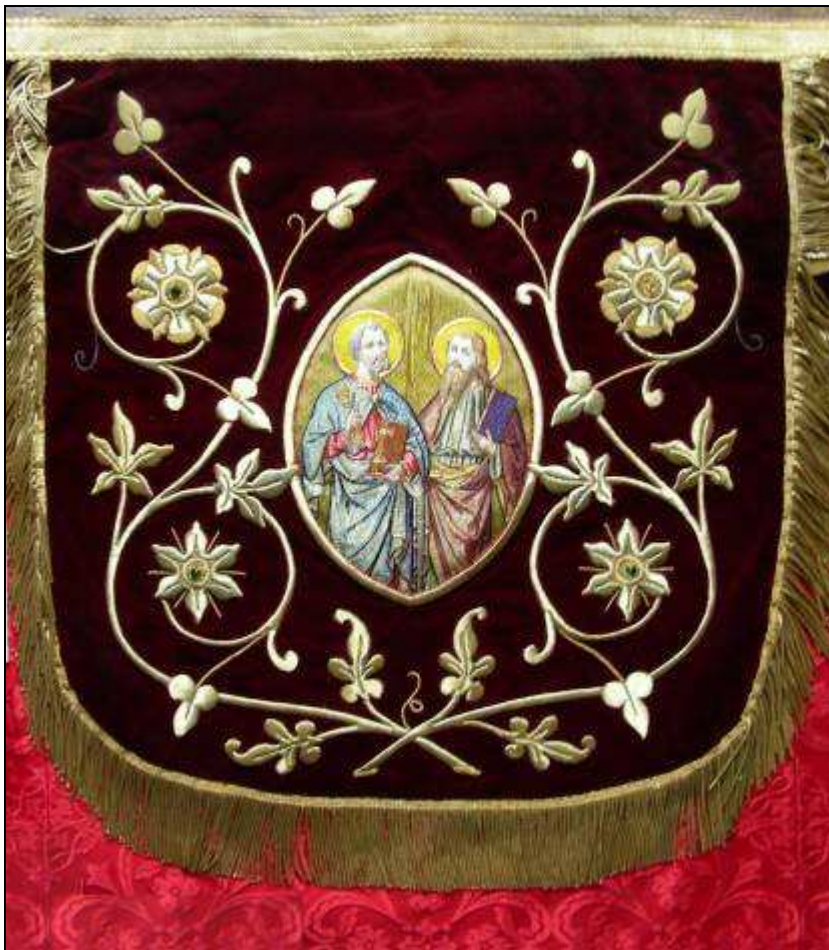
Voor de tentoonstelling werd slechts een selectie met de meest representatieve stukken gebruikt.

1. Blauwfluwelen mantel van het O.L.Vrouwbeeld, met plant- en bloem-motieven en druiven in gouddraad, door Juffrouw Denis, Brussel 1867.
2. Witbrokaten mantel (van het O.L.Vrouwbeeld (?), versierd met kruisen, bloem- en plantmotieven in gouddraad en onderaan een band met lelies in gouddraad. Op de mantel staan in een cirkel 16 tafere-len in cartouches: van linksboven naar onder in het rond: de boodschap aan Maria, Maria bij Elisabeth, de geboorte van Jezus, de opdracht van Jezus in de tempel, Jezus als kind in de tempel bij de geleerden, Jezus in de hof van Oliveten (met kelk), de geseling van Jezus, de doornenkroning van Jezus, de kruisdraging van Jezus, de kruisiging van Jezus, de verrijzenis van Jezus, de hemelvaart van Jezus, Maria tussen de apostelen met Pinksteren, de hemelvaart van Maria, de kroning van Maria in de hemel. In het midden onderaan: O.L.Vrouw van de rozenkrans (met H. Bernardus).
3. Rode koorkap met een rugstuk in donker-rood fluweel met gouden kwasten en in gouddraad bloemen en planten en bovenaan een cartouche met Sint-Petrus (met boek en sleutel) en Sint-Paulus (met boek).
4. Witbrokaten koorkap, versierd met bloemen, planten en druiven in gouddraad en bovenaan in gouddraad Sint-Paulus (met zwaard en boek).
5. Rode kazuivel met donkerrode banden in fluweel, versierd met planten en bloemen-motieven (in de knop van de bloemen een groen steentje).
6. Zwartfluwelen kazuivel met goudbestikte bloem- en plantmotieven.
7. Witte kazuivel, versierd met planten- en bloemenmotieven in gouddraad.
8. Witte kazuivel, versierd met korenaren, druiven, bloemen en planten in gouddraad.
9. Lofvelum in witte zilverbestippelde stof, afgeboord met goudgalon en bestikt op de uiteinden met korenaren, planten en bloemen in gouddraad en in het midden met een kelk met hostie en stralenkrans tussen planten, bloemen en korenaren in goud-draad.
10. Een witte stola met kruisen in gouddraad.
11. Ingekaderd geborduurde altaar- of kelkdoek (35 x 25) in het rood met in het wit een veelhoek waarin afgebeeld staat: Jezuskind met aureool, bloem aan de voet, in de linkerhand een wereldbol met kruis en de rechterhand twee gestrekte vingers
12. Bursa's in verschillende liturgische kleuren.
13. Koorkap uit 1827: wit met geborduurde bloemen en bovenaan een omstraalde driehoek waarin de hebreeuwse letters JAHWEH (?); onderaan een jaarschrift met de namen van de vrome begifters: **JACOBUS DE COCK & CATHARINA AELBRECHT EJV's VXOR ECCLESIAE DONANT** (JACOBUS DE COCK EN ZIJN VROUW CATHARINA AELBRECHT SCHONKEN DIT AAN DE KERK).
14. Koorkap: bleekgroen met geborduurde bloemen op de halsdoek en vergulde franjes.
15. Koorkap: groen met op de halsdoek drie ringen en eronder een floche.
16. Koorkap: zwart fluweel met op de halsdoek geborduurd in gouddraad: kruis met martelwerktuigen (geselroede, hamer, trek-tang, lans, spons, lantaarn).
17. Koorkap: wit met bovenaan een kelk en druiven.
18. Witte kazuivel.
19. Rode kazuivel.
20. Manipel: goudbestikt kruis met stralenkrans.
21. Zwartfluwelen stola met goudbestikt kruis
22. Zwartfluwelen kazuivel met zilverstiksel.
23. Groenfluwelen stola goudbestikt en kwasten.
24. Rode stola, goudbestikt.
25. Witte stola: modern: rood en gouden kruis, franjes.
26. Witte stola: Alpha en Omega, flochen en franjes.
27. Witte stola met kwasten.
28. Manipel: zwart met goudgestikt kruis en franjes.
29. Groene stola: goudbestikt kruis en franjes
30. Lofvelum: witgeborduurd met stralenkruis en op de rug een kruis in rode veelhoek.
31. Rode stola: goudbestikt met planten, roos en kruis, gouden franjes en rode flochen.
32. Draagriem voor monstrans: wit met goudbestikte galans, voetje en kleine gouden kwast.

Enkele bijzonderheden

(een verdere beschrijving vergt eerst nog meer (archiefo)nderzoek)

- in de periode 1861-1873 (onder pastoor N. Janssens) werden verschillende aankopen gedaan van kazuivels, koorkappen en velums bij de gezusters Denis (of bij Josephina Denis) te Brussel voor een bedrag van duizenden franken.
 - de mantel van Sint-Paulus in rood fluweel met borduursels werd bij de juffr. Denis te Brussel gekocht in 1861 (nr. 42 in de inventaris van ca. 1880)
 - de mantel van O.L.Vrouw in blauw fluweel met borduursels (nr. 1) werd bij de juffr. Denis te Brussel gekocht in ? (gift – nr. 46 in de inventaris van ca. 1880)
- de mantel van O.L.Vrouw in witte moiré met borduursels en medaillons in zijde, verbeeldende de 15 Mysteriën van den H. Rozenkrans (nr. 2), werd bij de juffr. Denis te Brussel gekocht in 1867 (aankoop – nr. 45 in de inventaris van ca. 1880).
Volgens het *dagboek van de ontvangsten en uitgaven van de kerkfabriek van Opwyck* van 1860 tot 1874 werd een mantel van O.L.Vrouw in 1867 gekocht voor 4.235 frank (o.a. met een gift van 1.200 frank). Gezien het bedrag en het jaartal is dit waarschijnlijk de mantel in witte moiré (nr. 2).
 - de levering van *koor- en twee dien-kappen in zilveren moor, borduursel in fijn goud enz.* door Josephina Denis uit Brussel in 1864 voor 2.190 frank (dagboek van de ontvangsten en uitgaven) zou wel een van de tentoongestelde koorkappen kunnen zijn.
-

Sint-Petrus (links, met boek en sleutel) en Sint-Paulus (rechts, met boek) op de koorkap nr. 3.

*Vermelding van de schenkers (in jaarschrift)
op de koorkap uit 1827 (nr. 12).*